

EU-forskning. Gør Grækenland sig i rollen som den uvrone skoledreng, patient eller svindler? Politologen Rebecca Adler-Nissen har undersøgt, hvordan de billeder, medierne hæfter på andre EU-lande, påvirker samarbejde og integration i Unionen.

Dovne grækere og tyske nazister

Af JEPPE MATZEN

Hitler-overskæg og SS-uniform. Det er, hvad Tysklands kansler Angela Merkel er blevet ikklædt af diverse græske medier under eurozonens gældskrise. I græsk optik står Merkel i front for den sparepolitik og reformkurs, som Trojkaen – bestående af Den Europæiske Centralbank, EU og Den Internationale Valutafond – har sat som betingelse for at redde Grækenland fra bankerot.

Grækernes vrede og fortvivlelse over den fattigdom og massearbejdsløshed, krisehjælpen har medført, ser ud til at være blevet rettet udad i et raseri mod EUs uofficielle kassemeister, Angela Merkel. De græske nazi-metaforer har imidlertid fornærmet tyskerne, som har svaret igen ved at tegne et billede af dovne grækere, der nyder livet på den hårdtarbejdende tyske skatteydere regning.

Men er det en fair fremstilling af, hvordan de to landes medier og befolkninger opfatter hinanden?

Spørger man EU-ekspert og lektor ved Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet, Rebecca Adler-Nissen, er svaret nej. Den unge forsker er netop ved at lægge sidste hånd på et studie af, hvordan aviser og magasiner i Tyskland og Grækenland har portrætteret modparten og behandlet den græske gældskrise i årene 2010 og 2011, og resultaterne vil blive offentliggjort i kapitlet »Lazy Greeks? Nazi Germans?« i en ny bog om internationale hierarkier. Studiet er støttet af et stort forskningsprojekt om billeder og international politik under ledelse af professor Lene Hansen.

Som kapitlets titel afslører, viste Adler-Nissens studie, at både tyske og græske medier har været mere nuancerede i deres dækning af den tysk-græske holmgang end som så. Rebecca Adler-Nissen har identificeret fire forskellige tyske billeder af Grækenland: patienten, svindleren, den uvrone skoledreng og tragedien.

Patienten foreskriver, at Grækenland er Europas syge mand, der skal hjælpes af EU, hvis landet ikke skal gå bankerot. Grækenland som svindleren portrætterer grækerne som svindlere og bedragere, der stjæler fra den tyske skatteyder. Skoledrengen tegner et billede af grækerne som nogle, der har godt af at blive holdt i ørerne af den tyske skolemester Merkel, så de kan lære at stå på egne ben. Grækenland som tragedien er billedet på det håbløse Grækenland, der er dømt til at ende som en fiasko.

DE fire billeder er ifølge Adler-Nissen vigtige, fordi de kan have stor indflydelse på EUs og Tysklands politik over for Grækenland.

»Det interessante er, at de forskellige billeder af Grækenland bliver kanaliseret over i forhandlingerne i EU og er med til at sætte rammerne for, hvordan det græske gældsproblem bliver håndteret,« siger Adler-Nissen.

Den observation er udtryk for et nybrud i relation til de hidtidige studier af EU og studiet af staters ageren i international politik.

»I lang tid har studiet af EU fokuseret på de store teorier og på at bygge flotte modeller af virkeligheden. Men det er sket på bekostning af, at vi ikke har fanget det hverdagsliv, som hver eneste dag gør, at der er noget, som hedder EU. Det praktiske niveau – eller det, som sker på gangene i Kommissionen, i mødelokalerne, i medierne, og når den polske

blikkenslager gør brug af den fri bevægelighed og rejser til et andet EU-land – har vi ikke beskæftiget os meget med. Men det er også en del af den internationale politik, og det er dette praktiske niveau i EU-samarbejdet, min forskning retter sig mod,« siger Adler-Nissen.

Hun forklarer, at antropologer og sociologer, som egentlig burde undersøge dette praktiske niveau af EU, har været forholdsvis fraværende i studierne af EU. I stedet har EU-studierne i høj grad været forbeholdt politologer, jurister og økonomer. Disse faggrupper har ikke kun domineret i studierne af EU, de har samtidig også haft en stor rolle i opbygningen af selve unionen, som de har bidraget til med rådgivning, teorier og modeller.

HIDTIL har den amerikanske politolog fra Princeton University, Andrew Moravcsik, haft betydelig indflydelse på, hvordan politologerne har studeret og opfattet den integration, som er foregået de seneste 50 år i EU. Andrew Moravcsik har opstillet en teori, som forklarer de store skridt i den europæiske integration. Teorien siger, at alle stater er rationelle og har nogle fastlagte interesser, som primært afspejler landenes økonomiske interesser. Når en stat går ud og forhandler for eksempel om en ny traktat i EU-sammenhæng, vil den

ifølge Moravcsik forsøge at opnå resultater, som varetager og afspejler dens fastlagte interesser.

Teorien er ifølge Adler-Nissen ikke helt forkert, men der er meget, den ikke fanger.

»Moravcsiks forestilling om, at stater har fastlagte interesser, foreskriver, at de kun opgiver suverænitet, når det passer med disse snævre primært økonomiske interesser.

Men hvis det var sagen, må man spørge sig selv, hvordan man kan forklare, at Grækenland blev indlemmet i euroen?« spørger Adler-Nissen.

Hun peger på, at den irrationelle økonomiske beslutning kan forklares med forankringen i ideen om, at EU er et fredsskabende projekt og målsætningen om en stadig tættere union, som er nedfældet i Rom-traktaten. Denne målsætning er drivkraften i EU. Den bestemmer, ifølge Adler-Nissen, den måde EUs integration foregår på og EU-landenes ageren i samarbejdet.

Men selvom målsætningen om en stadig tættere union er den overordnede drivkraft i EUs integration, er der ifølge Adler-Nissen

Rebecca Adler-Nissen.

også andre kræfter på spil, som bestemmer, hvordan de diplomatiske processer i EU fungerer i praksis. Disse dynamikker har hun sat sig for at opfange gennem feltarbejde og ved at gøre brug af sociologiske og antropologiske metoder.

Studierne af de græske og tyske medier er i den sammenhæng det første af flere studier, som skal give ny indsigt i, hvordan hverdagen rundt omkring i Europa og i Bruxelles spiller ind

på EUs integration. Endemålet er at udvikle en ny teori om international politik, som kan give en bedre og mere virkelighedsnær forklaring på EUs indre dynamikker og fremtidige udvikling.

IFØLGE Rebecca Adler-Nissen er EU kendetegnet ved det hierarki, som eksisterer mellem medlemslandene. I dag er Tyskland øverst på rangstigen som det land, der har størst status, anseelse og indflydelse. Nederst i hierarkiet er Grækenland. Men hvordan kan det egentlig være, at Grækenland har fået sin status som EUs nummer sjok? Italiens økonomi rummer ifølge Adler-Nissen også store problemer, og landet er på grund af sin økonomis størrelse reelt en større trussel mod euroen end Grækenland.

En del af forklaringen på grækernes bundplacering kan ifølge Adler-Nissen findes i de fortællinger og billeder, vi hæfter på de forskellige lande og befolkninger i EU.

»Det gør en forskel, om tyskerne opfatter Grækenland som svindleren eller som den uvrone skoledreng. Når billedet af grækerne som svindlere dominerer i tyske medier, gør det ikke noget, at grækerne skriger op. Svindlere skal jo straffes, og når grækerne skriger op, er det kun et tegn på, at de får som fortjent,« siger Adler-Nissen.

Politikere såvel som embedsmænd er ikke immune over for de billeder af Grækenland, som dominerer i medierne. Det viste Angela Merkel, da hun besøgte Grækenland i 2010. Her fortalte hun grækerne, at hun ikke var kommet i egenskab af at være deres skolemester og for at fortælle dem, hvad de skulle gøre.

»Men sjovt nok fortsatte hun ved at sige, at hun selv kom fra Østtyskland, og at man også her skulle lære noget for at komme på omdrejningshøjde med Vesttyskland. Så rent faktisk brugte hun skoledrengsmetaforen i en diplomatisk indpakning,« siger Adler-Nissen.

Hun forklarer, at hun selv er overrasket over, hvor megen selvrefleksion der har været i medierne i henholdsvis Tyskland og Grækenland. I Grækenland er nazi-metaforen dominerende, og den er hæftet op på billedet af Tyskland som en hegemon eller overherre, der har besat landet. Men skoledrengsmetaforen vinder ifølge Rebecca Adler-Nissen rent faktisk også genklang. I flere tilfælde udtrykker aviserne accept af, at Grækenland har brug for at blive moderniseret og for at lære noget af Tyskland.

»Det tager jeg som udtryk for, at der faktisk er opstået en fælles europæisk offentlighed inden for EU. Integrationen er altså fremskreden, det er ikke kun de snævre nationale interesser, som bestemmer de nationale fortællinger,« slutter Adler-Nissen, der i juni bliver tildelt Niels Klim-prisen for sin nye tilgang og bidrag til studiet af international politik og EU.

Her er det nok rollerne som den uvrone elev og skolemesteren, der går klarest igennem. Ved Alexis Tsipras' og Angela Merkels seneste møde. FOTO: NURPHOTO/SCANPIX